

๙. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุโขทัย

๙.๑. ตราประจำจังหวัดสุโขทัย

แหล่งที่มา : <http://www.sukhothai.go.th>

ภาพพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง ประทับบนพระแท่นมณีงคศิลา ปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข และทรงบริหารราชอาณาจักรแห่งนี้ให้เจริญรุ่งเรืองที่สุดในช่วงปี พ.ศ. ๑๘๒๒ ถึง พ.ศ. ๑๘๔๒ จังหวัดสุโขทัย ใช้อักษรย่อว่า "สท"

๙.๒. คำขวัญของจังหวัดสุโขทัย

"มรดกโลกล้ำเลิศ กำเนิดลายสือไทย
เล่นไฟลอยกระทง ดำรงพุทธศาสนา
งามตาผ้าตีนจก สังคโลก ทองโบราณ
สักการแม่ย่า พ่อขุน รุ่งอรุณแห่งความสุข"

๙.๓. ธงประจำจังหวัดสุโขทัย

แหล่งที่มา : <http://www.sukhothai.go.th>

เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีพื้นที่ ๓ สี แถบแดงอยู่เบื้องบน แถบสีเหลืองอยู่ตรงกลาง และแถบเขียวอยู่เบื้องล่าง พื้นธงมมบนด้านใกล้คั่นธง มีภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วงประทับบนพระแท่นมณังคศิลาและมีคำว่าจังหวัดสุโขทัยอยู่เบื้องล่างใต้ฐานยอดคั่นธงชิดกับมมบนของธงด้านเสามีแถบสีแดง สีเหลือง และสีเขียวห้อยชายมายังเบื้องล่างในลักษณะพองาม การใช้สีแดง สีเหลือง และสีเขียวเป็นพื้นธงมีความหมายดังนี้

สีแดง หมายถึง พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้แผ่ขยายอาณาเขตออกไปได้อย่างกว้างขวาง ทิศเหนือได้เมืองแพร่ เมืองน่าน ทิศตะวันตกถึงเมืองหงสาวดี ทิศตะวันออกแผ่พระราชอาณาเขตออกไปจนถึงแม่น้ำโขง ต่อแดนเวียงจันทน์และเวียงคำ ทิศใต้ได้ตลอดถึงแหลมมาลายู นับว่าดินแดนของประเทศไทยสมัยนั้นแผ่ขยายกว้างขวางยิ่งกว่าสมัยใดทั้งสิ้น

สีเหลือง หมายถึง พระพุทธศาสนา ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีได้ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรืองและนิมนต์พระสังฆราชจากลังกามาปรับปรุงกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยต้องตามพุทธบัญญัติ และเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกทรงผนวช

สีเขียว หมายถึง การเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ประชาชนดำรงชีพด้วยความสบาย ข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ ใครใคร่ประกอบอาชีพใดก็ทำตามใจชอบ เจ้าเมืองไม่เก็บจังกอบ จึงอยู่กันด้วยความสุขสบาย ดังปรากฏตามศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหลักที่ ๑ ดังนี้

"...เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่อเอา จกอบในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้าม้า ค้า ใครจักใคร่ค้าเงือนค้าทอง ค้า ไพร่ฟ้าหน้าใส..."

๙.๔. ดอกไม้ประจำจังหวัดได้แก่ ดอกบัวหลวง

แหล่งที่มา : <http://www.sukhothai.go.th>

๙.๕. ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ ตาลโตนด

แหล่งที่มา : <http://www.sukhothai.go.th>

๙.๖. พันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัด คือ ต้นมะค่า

แหล่งที่มา : <http://www.sukhothai.go.th>

๙.๗. สัตว์น้ำประจำจังหวัด คือ ปลาแก้งพระร่วง

แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org>

๙.๘.ตราผ้าผูกคอลูกเสือประจำจังหวัด ผ้าผูกคอลูกเสือจังหวัดสุโขทัย

แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org>

๙.๙. อำเภอในจังหวัดสุโขทัย

แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org>

การปกครองแบ่งออกเป็น ๙ อำเภอ ๘๖ ตำบล ๘๔๓ หมู่บ้าน

๑. อำเภอเมืองสุโขทัย	๗. อำเภอสวรรคโลก
๒. อำเภอบ้านด่านลานหอย	๘. อำเภอศรีนคร
๓. อำเภอคีรีมาศ	๙. อำเภอทุ่งเสลี่ยม
๔. อำเภอกงไกรลาศ	
๕. อำเภอศรีสัชนาลัย	
๖. อำเภอศรีสำโรง	

๙.๑๐. สภาพภูมิศาสตร์

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดินประมาณ ๔๔๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๕๙๖.๐๙๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔,๑๒๒,๕๕๗ ไร่

อาณาเขต

จังหวัดสุโขทัยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอศรีสัชชนาลัย ติดต่อกับ อำเภอวังชิ้น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศใต้ เขตอำเภอคีรีมาศ และอำเภอกงไกรลาศ ติดต่อกับ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก เขตอำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีสำโรง และอำเภอสวรรคโลก ติดต่อกับอำเภอพรหมพิราม อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก เขตอำเภอบ้านด่านลานหอย และอำเภอทุ่งเสลี่ยม ติดต่อกับ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

๙.๑๑. ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุโขทัยมี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยตอนเหนือเป็นที่ราบสูงมีภูเขาเป็นพืดยาวมาทางทิศตะวันตก พื้นที่ตอนกลางเป็นที่ราบและตอนใต้เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำไหลผ่านจากเหนือลงใต้ โดยผ่านพื้นที่อำเภอศรีสัชชนาลัย สวรรคโลก ศรีสำโรง เมืองสุโขทัย และอำเภอ กงไกรลาศ เป็นระยะทางประมาณ ๑๗๐ กิโลเมตร จังหวัดสุโขทัยมีภูเขาที่สูงที่สุด คือ เขาหลวง ซึ่งยอดเขามีความสูง ๑,๒๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล

๙.๑๒. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวอุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ ๒๗.๖ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๓.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๒ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ ๑,๒๐๘.๘๘ มิลลิเมตร บริเวณที่มีฝนตกมากที่สุดจะอยู่ตอนบนของจังหวัด บริเวณอำเภอศรีสัชชนาลัย และอำเภอศรีนคร

๙.๑๓. ประชากร

ประชากรในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้มานานมาแล้ว โดยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนจรรยาบรรณภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จะมีคนอพยพมาจากท้องถิ่นอื่นบ้างไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมี ชนกลุ่มน้อย เป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ม้ง เย้า และลีซอ ซึ่งส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้มานานแล้ว และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันชาวเขาเหล่านี้อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแก่ง และตำบลแม่สินแม่สำ ในอำเภอศรีสัชชนาลัย มีจำนวนประมาณ ๔๒๘ หลังคาเรือน

๙.๑๔. ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วยป่าไม้มีค่า มีพื้นที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก มีแร่ธาตุที่สำคัญ มีแหล่งน้ำธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งธรรมชาติที่งดงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวสุโขทัย

ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ จังหวัดสุโขทัยมีเนื้อที่ป่าไม้ ๒,๓๖๗.๐๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ ๓๕.๖๓ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด กรมป่าไม้ได้ประกาศกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน ๑๒ แห่ง เนื้อที่ ๑,๙๒๓,๔๙๙.๗๕ ไร่ อุทยานแห่งชาติจำนวน ๒ แห่ง เนื้อที่ ๓๔๖,๓๗๕ ไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน ๑ แห่ง เนื้อที่ ๑๕,๘๗๕ ไร่ และวนอุทยานจำนวน ๑ แห่ง เนื้อที่ ๑๑,๒๕๐ ไร่

ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล) ที่สำคัญดังนี้

แม่น้ำยม เกิดจากสันเขาผีปันน้ำ อำเภอบาง จังหวัดพะเยา ไหลผ่านจังหวัดแพร่ และจังหวัดสุโขทัย จากทางเหนือสู่ทางใต้ ผ่านพื้นที่อำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง อำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอกงไกรลาศ เป็นระยะทางประมาณ ๑๗๐ กิโลเมตร ไปบรรจบแม่น้ำน่านที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ แม่น้ำยมเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสุโขทัย เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของจังหวัด ราษฎรส่วนใหญ่ได้อาศัยน้ำจากแม่น้ำยมในการทำเกษตรและการอุปโภค บริโภค แม่น้ำยมเป็นแม่น้ำที่มีความลาดเทสูง โดยเฉพาะช่วงต้นน้ำ ดังนั้นจึงเป็นปัญหาในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแม่น้ำ คือในฤดูฝนจะมีน้ำมากเกินความต้องการ และไหลลงสู่ทางใต้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณที่ราบลุ่ม จนเป็นเหตุให้พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหาย ส่วนในฤดูแล้งน้ำจะมีปริมาณน้อย ลำน้ำจะแห้งขอดเป็นตอน ๆ ราษฎรจึงไม่มีน้ำใช้ในการเกษตรเพียงพอ ปัจจุบันได้มีการสร้างแหล่งเก็บน้ำถาวรเป็นช่วง ๆ

ห้วยแม่หมอก เกิดจากเทือกเขาในเขตจังหวัดลำปาง ไหลจากทิศตะวันตกไปตะวันออกผ่านอำเภอรุ่งเสด็จ อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีสำโรง และเข้าสู่อำเภอเมืองสุโขทัย จะถูกกั้นไปกับลักษณะพื้นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ เป็นระยะทางประมาณ ๙๐ กิโลเมตร

ห้วยแม่ลำพัน เกิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ไหลจากทางทิศตะวันตกไปตะวันออกผ่านอำเภอบ้านด่านลานหอย แล้วมาบรรจบกับแม่น้ำยมที่อำเภอเมืองสุโขทัย เป็นระยะทางประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร

ห้วยแม่ท่าแพ เกิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอศรีสัชชนาลัย ไหลลงมาทางทิศใต้ ผ่านพื้นที่อำเภอสวรรคโลก ไปบรรจบกับห้วยแม่หมอกที่อำเภอศรีสำโรง เป็นระยะทางประมาณ ๗๐ กิโลเมตร

ทรัพยากรแร่ธาตุ

แร่ธาตุที่สำคัญที่พบในจังหวัดสุโขทัยมีอยู่หลายชนิด ได้แก่ หินอ่อน หินปูน พลวง ดินขาว แมงกานิส ฟลูออไรด์ และแรร์ดินชาติ นอกจากนี้ยังมีแร่ธาตุที่มีการขุดพบแต่ยังไม่นำมาใช้ประโยชน์ คือ ทองแดงและเหล็ก แหล่งแร่ที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัยมีอยู่แถบภูเขาทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณอำเภอศรีสัชชนาลัยและอำเภอรุ่งเสถียมน